

МБОУ”Столбинская основная общеобразовательная школа им.А.И.Новгородова”

МО”Верхоянский район”

Остуолба бөһүөлэгэ

Кылаас чааһын тиэмэтэ:

“ Советскай Союз Геройа Федор Кузьмич Попов - саха чулуу уола”
(Ф.К.Попов 100сааһыгар ананар)

Ытыллыбыт кылааһа:3

Кылаас чааһын ытта:Юмшанова Любовь Петровна
алын кылаас учуутала

Остуолба – 2021 с.

Кылаас чааһын тиэмэтэ: “ Советскай Союз Геройа Федор Кузьмич Попов - саха чулуу уола”

Ытыллыбыт кылааһа: 3

Сыала-соруга:

Үөрэтэр: Ф.К.Попов олобун Аҕа дойду Улуу сэриитигэр Саха сириттэн бастакы Советскай Союз Геройун билсиини ,билиилэрин ханатыы,байытыы

Сайыннарар: Ырытар, кэпсиир,сангарар дьоһундарын сайыннарыы.

Иитэр: Норуот ааспыт олобун кэрэхсииргэ, ытыктыырга дьулуһуу, биһиги албан аатырбыт биир дойдулаахпыт Аҕа дойду Улуу сэриитин саллаатын Советскай Союз Геройа Ф.К.Попов аатын үйэдитии, патриотическай санааны иитии, Ийэ дойду геройдарыгар тапталы ингэрии, ыараханнартан чаһыйбат буолуу тыыныгар иитии.

Кылаас чааһын сытыы боппуруоһа: Сэрии ыар тыына Советскай Союз Геройугар Ф.К.Попов олобун дьайыыта.

Көрдөрөр-иһитиннэрэр матырыйаал:

Microsoft Power Point программанан оһоһуллубут презентациялар« Советскай Союз Геройа Федор Кузьмич Попов - саха чулуу уола », “Саха сирин бастакы Советскай Союз Геройа Федор Кузьмич Поповка аналлаах викторина”

Туттуллар тэрил: ноутбук, проектор , музыкальнай инструмент “Үамаха`,кинигэлэр “Якутия во имя Великой Победы(1941-1945 г.), “Кыайыы Боотурдара”-Нь.И.Иванов , Д.Н.Павлов ,георгиевскай лиэнтэлэр уонна значоктар ,оһолор уруһуйдара ,викторина матырыйааллара/

Кылаас чааһын хаамыыта:

Тэрээһин чааһа. (2 мүн)

1 түһүмэх.Учуутал бэсиэдэтэ:

- Үтүө күнүнэн! Бүгүңнү кылаас чааһын саҕалыахпын баҕарабын.

-Сэрии туһунан тугу билэбин? диэн ыйытыы биэрэхпин баҕарабын.(оһолор эппиэттиилэр)

Аҕа Дойду Улуу сэриитэ биһиги норуоппутугар аата-ахса биллибэт эрэйи-муну , кутурҕаны аҕалбыта. Биһиги буойун саллааттарбытын кэриэстээн 1 мүнүүтэ саната суох туруоххайын.

(1 слайданы көрдөрүү)Улуу сэриигэ барыта Саха сириттэн 25 буойун Советскай Союз Геройа үрдүк аатын сүкпүтэ, 1 РФ Геройа, биэс буойун Слава орден толору кавалердара буолбуттара, 2300-тэн элбэх киһи бойобуой орденнарынан, мэтээллэринэн наҕараадалламмыттара. А5а дойдуну көмүскүүр сэриигэ Саха сириттэн 62 тыһ. чулуу уолаттар уонна 418 хорсун кыргыттар ынырыллан барбыттара.(кинигэлэри көрдөрүү)

2 түһүмэх.Кылаас чааһын тиэмэтин таһаарыы.

Буукубалар ыһыллыбыттар хомуйуу

Р Е Д О Ф У З М Ы И Ч К О П О П В

Ол аата кылаас чааһын тиэмэтэ туох диэн табыста.

-Федор Кузьмич Попов диэн кимий ? оҕолор эппиэттиллэр

3 түһүмэх.Оҕолор Ф.К.Попов туһунан тугу билэн кэлбиттэрин билиһиннэрэллэр:

Кэпсиэбэ Харитонов Валерия .

(4 слайда)Ахсынньы 8 күнүгэр 1921 с. Мэнэ Ханалас 2-с Баатара нэһилиэгэр Сыһаһалаах диэн алааска Кузьма Самсонович уонна Прасковья Константиновна Поповтарга уол оҕо төрөөбүт. Уолларын Федор диэн ааттаабыттар. Поповтар 7 оҕолоох эбиттэр, Федор 6-с оҕонон төрөөбүт. Аҕалара Кузьма Самсонович уолаттарын кыра эрдэхтэриттэн үлэбэ үөрэппит. Федя 7 сааһыттан аҕатын кытта булка, балыкка тэннэ сылдьара.

1930 с. Федор 9 саастааҕар дыоно аах “Октябрь” колхозка киирбиттэр. Улахан дыону кытта колхоз үлэтигэр тэннэ үлэлэнэрэ.

(5 слайда)Мэнэ-Ханалас улуухун Баатара нэһилиэгин Сыһаһалаах алааһа - Федор Попов төрөөбүт дойдута

(6 слайда)Федор оскуолаҕа 10 саастааҕар 1931 с. үөрэнэ киирбит. Үөрэнэр оскуолата кини олорор алааһыттан 7 км сиргэ баара. Сарсыарда харанаҕа туран оскуолатыгар сатыы барара, үөрэнэн бүттэбинэ эмиэ сатыы дьиэтигэр кэлэрэ.

Баатараҕа бастакы оскуола 1921 с эстинньы 10 күнүгэр Көрдүгэн диэн сиргэ Л.Н. Неусторев диэн баай киһи дьиэтигэр арыллыбыт. Манна Федор үөрэммитэ, оҕо сааһа ааспыта. Бу оскуола 1995 с дылы үлэлээбит. Онтон Герой Попов 75 сааһын көрсө сана таас оскуола тутуллубут. Федор Попов эт-хаан өтгүнэнэн кыанар, дылуурдаах, тулуурдаах уол буола улааппыт. Оскуолаҕа үөрэнэ да сылдьан ийэлээх аҕатыгар туох үлэбэ барытыгар көмөлөһөр уоллара эбит. Сайын колхоз үлэтигэр сылдьара- мас кэрдиитигэр, тизийиитигэр, от үлэтигэр. Үлэ быһыыгар оҕолору кытта күрэхтэнэллэрэ. Ордук сүүрүүгэ, харбааһынҥа, сахалыы көрүгүнэргэ (ыстанаҕа, куобахха) тэннээбин булбата. 1936 с ийэлээх аҕата улаханник ыалдьан оскуолатын тохтотон үлэбэ барбыта.

(7 слайда) Федор Попов үөрэммит Баатара 8 кылаастаах оскуолата

Кэпсиир Находкина Феня :

(8 слайда) Бэс ыйын 24 күнүгэр 1942 с. Ф. К. Попову аймахтара сэриигэ атаарбыттара1942 с. Федор Попов сэриигэ ынгырыллыбыта.

Төрөөбүт дойдутуттан арахсан барарыгар, Федор бэйэтин туһунан өйдөбүннүк хаалларбыт: 3 м үрдүктээх тиит мастан «Кэриэс остоолбо» туруоран.

(9 слайда) Алтынньы 1 күнүгэр 1943 с. саллаат Федор Попов Глушец диэн дэриэбинэ аттыгар Днепр өрүһү биир бастакынан туораан тахсыбыт. Бу Киин фронт 61-с армиятын 81-с дивизиятын 3-с стрелковой полката сэриинэн кимэн киириитэ этэ.

Хорсун саллаат Федор Попов бастакынан Днепр өрүһү туораан тахсан илиинэн охсуһууга өстөөх 50 саллаатын уонна офицерын кырган, охсуһан, сүрүн күүс өрүһү туорууругар кыабы биэрбитэ. Алтынньы 11 күнүгэр 1943 с. ыараханник бааһырбыта уонна алтынньы 13 күнүгэр тыына быстыбыта.

(10 слайда)Ф.К. Попов өлбүтүн кэннэ Майаҕа телеграмма кэлбит: “О присвоении звания Героя Советского Союза Федору Кузьмичу Попову”

Кэпсиир Лаврентьева Анита :

(11 слайда) Баатара нэһилиэгин олохтоохторо ньургун уолбут өлөн да баран өстөөхтөрү кытта өһүн-сааһын ситиһиэ,кинилэри кытта өлөрсө сыттын диэн «Саха –Герой Федор Кузьмич Попов» диэн ааттаах танка тутуутугар үбү хомуйууну саҕалаабыттара.Мэнэ-Ханалас оройуонун олохтоохторун баччыымнарынан « Саха –Герой Федор Кузьмич Попов» аатынан танка тутуутугар 56000 солкуобай хомуллубута.Хомуйбут үлэһиттэригэр Кыһыл Армия махталын уонна эбэрдэтин бронетанковай Сэбилэниилээх күүс генерал-майора Липодаев тизэрдэбитэ.И Баатара нэһилиэгэр Верховнай Кылаабынай командующай Сталинтан тийэ махтал телеграмматын туппуттара.

Кэпсиир Иванов Алеша :

(12 слайда)1972 сыллаахха Мэнэ-Ханалас оройуонун Байкалов аатынан совхоз администрацията Ф.К.Попов бюһун Дьокуускай куорат №20 оскуолатыгар бэлэхтээбитэ.

2003 сыллаахтан Дьокуускай куорат №20 оскуолата Ф.К.Попов аатын сүгэр. Ф.К.Попов бюһа Дьокуускай куорат №20 оскуола скверигэр турар.

Федор Попов пааматынньыга төрөөбүт дойдутугар Мэнэ-Ханалас улуухугар Майа сэлиэнньэтигэр туруоруллубута.

(13 слайда) Бэс ыйын 19 күнүгэр 2015 сыллаахха Мэнэ-Ханалас улуухугар Аллараа - Бэстээххэ Улуу Кыайыы юбилейнай ыһыаҕар Советскай Союз Геройугар Федор Кузьмич Поповка пааматынньык арыллыта буолбута.

4 түһүмэх .Сынналан(14 слайда).Слайдаҕа Герой Попов туһунан ырыа көстөр. Ырыаны 3 кылаас оболоро толороллор. Музыкаҕа доҕуһуоллуур Слепцов Ньургун Григорьевич.

Герой Попов туһунан ырыа бары туран ыллаабын диэн ынтырабын.Оҕолор уруһуйдарын көрдөрүү.

Кэпсиир Лаврентьева Анита :

(15 слайда)Советскай Союз Геройун Ф.К.Попов аатын үйэдитиигэ Народнай Сэбиэт Комиссариата манньык уураабы ылыммыта:

1.Мэнэ-Ханалас оройуонун 2-с Баатара ситэтэ суох оскуолатын Советскай Союз Геройун Ф.К.Попов аатын инэрэргэ.

2.Саха чулуу уолун Советскай Союз Геройун Ф.К.Попов аатын Мэнэ-Ханалас улуухун 2-с Баатара нэһилиэгин «Октябрь» колхозугар кини аатын инэрэргэ.

3.Дьокуускайга баар Пролетарскай уулусса аатын уларытан Советскай Союз Геройа Ф.К.Попов аатын инэрэргэ.

1946 сылтан Советскай Союз Геройа Ф.К.Поповка аналлаах Мэнэ-Ханалас улуухугар Майа сэлиэнньэтигэр өйдөбүннүк- дьиз туппуттара. Ол дьизэ Федор Попов скульптурата баар эбит.Онтон 1947 сылтан ол дьиз музей буолбута

Кэпсиир Иванов Алеша :

(16 слайда)Килбиэннээх буйун Федор Кузьмич Попов Белорусскай ССР Гомельскай уобалаһынаабы Глушец дэриэбинэҕэ бырааттыы ииннэ көмүллүбүтэ.Кэлин буйуннар кырамыталарын ити уобаласДеражичи сэлиэнньэтигэр көһөрөн аҕалан көмпүттэрэ

(17 слайда) Днепр өрүһү туорааһынга командование бойобуой сорудахтарын туйгуннук толоруу уонна онуоха көрдөрбүт хорсунун уонна геройдуу быһыытын иһин Ф.К.Поповка”Кыһыл көмүс Сулус” медалы уонна Ленин орденын туттаран туран, Советскай Союз Геройун үрдүк аата ССРС Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун Ыйаабынан 1944 сыл тохсунньу 15 күнүгэр ,өлбүтүн кэннэ ингэриллитэ.

5түһүмэх. Бэйэни тургутуу.Викторина

Оҕолор тугу өйдөөн хаалбыттарын чингэтии.(сөпкө эппиэттээбиттэргэ сулустар бэриллэллэр)

1.Ф.К.Попов ханна ,хас сыллаахха төрөөбүтүй? Ахсынны 8 күнүгэр 1921с.Мэнэ –Хангалас улуунун ,2-с Баатара нэһилиэгэр ,Сыгыһалаах алааска

2.Ф.К.Попов ийэтэ ким диэн ааттаабы?Прасковья Константиновна

3.Ф.К.Попов аҕата ким диэн ааттаабы?Кузьма Самсонович

4.Ф.К.Попов хас бииргэ төрөөбүттэрий ? 7

5.Федя хас сааһыттан аҕатын кытта булка, балыкка сылдыар эбитий? 7

6.Үөрэнэр оскуолата кини олорор алааһыттан хас км ыраах баар эбитий? 7км

7.Ф.К.Попов хас сыллаахха сэриигэ барбытый ? бэс ыйын 24 күнүгэр 1942

8. Төрөөбүт дойдутуттан арахсан барарыгар, Федор бэйэтин туһунан туох өйдөбүннүк хаалларбыт эбитий? “Кэриэс остоолбо”

9.Ф.К.Попов туох хорсун быһыыны онорбутуй? Днепр өрүһү туорааһынна бойобуой сорулахтарын туйгуннук толорбутун, хорсун уонна геройдуу быһыытын иһин.

10.Ханнык дэриэбинэ аттыгар Федор Днепр өрүһү туораан тахсыбытай?Глушец

11. «Саха –Герой Федор Кузьмич Попов» диэн ааттаах танка тутуутугар төһө үбү хомуйбуттарай? 56000 солкуобай

12. Днепр өрүһү туорааһынна командование бойобуой сорулахтарын туйгуннук толорбутун уонна онуоха көрдөрбүт хорсунун уонна геройдуу быһыытын иһин Ф.К.Поповка туох наҕарааданы анаабыттарай?

6 түһүмэх .Бэйэни сыаналаныы:

Бу кылаас чааһыттан мин туох сананы биллим? Оҕолор эппиэттииллэр

7 түһүмэх .Түмүк:

Ол курдук бу кылаас чааһыгар саамай элбэх сулуһу ылла _____

Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат!!! .Норуот улуу хорсун быһыыта хаһан даҕаны өлбөөдүйүө суоҕа.Хаһан да сэрии буолбатын куруук эйэ эрэ сандаардын!!!

Болҕомтобут иһин махта!Манан кылаас чааһын түмүктүүбүт. Музыкабытын доҕуһуоллаабыт Слепцов Ньургун Григорьевичка улахан махталбытын тиэрдэбит.

МБОУ «Столбинская основная общеобразовательная школа им.А.И.Новгородова»

Аһаҕас кылаас чааһын сценарийа

“Советскай Союз Геройа Федор Кузьмич Попов - саха чулуу уола”

Ытыллыбыт кылааһа : 3

Күнэ-дьыла: олунньу 11 күнэ 2021 с

Ытта кылаас салайааччыта: Юмшанова Л.П.

Остоолбо-2021с.